

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 17
У 2-х т. Том I**

Засновано у 2000 році

Рівне – 2011

ББК 63.3(4Укр)-7
У45
УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. У 2-х т. – Вип. 17. – Рівне: РДГУ, 2011. – Т. 1. – 319 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

- Баканурський А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент (Острог), заступник головного редактора
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне), відповідальний секретар
Горпенко В.Г. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Захарчук-Чугай Р.В. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О. – доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор (Рівне)
Ричков П.А. – доктор архітектури, професор (Рівне)
Супрун-Яремко Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилук С.І. – доктор історичних наук, професор (Рівне)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 15560-4032 Р.
Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Упорядник тому: проф. **Виткалов В.Г.**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету ім. Б.Грінченка

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 30 грудня 2011 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.) та перереєстрований як фахове видання з культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISBN 978–966–8424–76–2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

УДК 78.03(477.74)

А.І. Кравченко

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ОДЕСИ – КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Зростання уваги вчених до розробки проблем регіональної культурології та збільшення кількості наукових досліджень мистецтвознавчої орієнтації – домінуюча тенденція останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття, що позитивно впливає на вивчення культурно-мистецького середовища України.

Особливості становлення та розвитку музичної культури регіонів й окремих культурних осередків України висвітлені в працях вітчизняних науковців. Так, серед існуючих дисертацій, питанням дослідження музичного мистецтва Одеси, важливого наукового, освітнього та культурного центру південно-західного регіону України, присвячена праця І.Шатової [14], розвиток музичного життя Одеси в галузі фортепіанної педагогіки і виконавства розглянуто в дисертації Е.Дагілайської [2], музикознавчі традиції Одеси викладені в статтях О.Маркової [8], особливості функціонування театрального мистецтва розглядає Р.Розенберг [11]. Частково звертається до камерно-інструментального мистецтва Одеси в його виконавському аспекті Н.Дика [5]. Утім, незважаючи на досить велику кількість літератури з даного питання, в цьому переліку відсутнє узагальнююче дослідження історичного розвитку музичного мистецтва Одеси.

Метою даної статті є висвітлення історичного шляху становлення та розвитку музичного мистецтва Одеси на основі дослідження сучасних наукових розвідок та архівних матеріалів.

Визначення особливостей становлення та функціонування музичної культури та мистецтва Одеси неможливе без аналізу історичних передумов, що в географічному, адміністративно-територіальному, соціально-економічному, етнічному, культурному та інших аспектах мали вплив на формування культурного простору південно-західного регіону України та Одеси як провідного його осередку.

Музичне мистецтво Одеси ХІХ-ХХ століть розвивалось у руслі соціокультурної ситуації, пов'язаної зі змінами державної влади, суспільно-політичної думки та естетично-художніх орієнтирів.

Упродовж даного історичного періоду, з 1794-1917 роки місто перебувало у складі Російської імперії, а в ХХ ст. (1917-1920 рр.) Одеса пережила австро-німецьку окупацію, французьку інтервенцію, перехідні періоди двовладдя і тривладдя, коли діяли одночасно декілька керівних органів. За ці роки місто побувало під патронатом Тимчасового уряду О.Керенського, Центральної ради, Гетьманщини П.Скоропадського, Директорії С.Петлюри, Радянської та Добровольчої армії. З 1920 року в Одесі остаточно закріпилась радянська влада. 1932 р. Одеса стала центром однойменної області Української СРСР, а після 1991 року увійшла до складу незалежної України [3].

Звертаючись до історичного минулого міста, слід згадати, що Одеса заснована Катериною ІІ у 1794 році і завдяки вдалому географічному розташуванню на узбережжі Чорного моря швидко перетворилася з невеликого населеного пункту в розвинене портове місто, що мало тісні економічні та культурні зв'язки з європейськими державами. З 1797 по 1802 рік Одеса входила до складу Новоросійської губернії, після поділу якої у 1803 р. стала центром Одеського уїзду Херсонської губернії [6]. Значні темпи розвитку міста вже в перші десятиліття існування зробили Одесу провідним торгівельно-промисловим та культурним осередком південного регіону Російської імперії [7].

Після 1917 року Одеса розвивалася в умовах панування радянських стереотипів; ідеологізація проникла у всі сфери економічного, суспільного та культурного життя. В 20-х

роках активно впроваджувалась політика українізації, 30-ті роки стали періодом утисків та суворих цензурних обмежень, 60-ті роки – часом «особливого духовного, національного піднесення, народження плідних ідей і сміливих проєктів» [1; 5], а в 70 – середині 80-х роках прийшов період «застою».

Провідні одеські митці вимушені були пристосовувались до численних змін офіційної думки радянського керівництва щодо шляхів, засобів і мети розвитку мистецтва. З встановленням державної незалежності України в 1991 році розпочався новий етап розвитку культури та мистецтва Одеси як складової загальнонаціональної духовної спадщини.

Музична культура Одеси вирізняється багатою історією та неповторними традиціями. Музика для одеситів була не лише розвагою, а важливою складовою суспільного життя, що вирізняло Одесу з-поміж інших міст Новоросії. Вже у 1799 році, через п'ять років після заснування міста, в Одесі утворився цех музикантів, а в 1804 році була поставлена перша оперно-театральна вистава російською мовою [9].

Початком повноцінного театрального життя можна вважати 1810 рік, коли в Одесі відкрився Міський театр, що став приймати гастролуючі оперні трупи П.Фортунатова, А.Шаховського, в репертуарі яких були російські комічні опери та українські водевілі, а також італійські трупи під керівництвом антрепренерів Буонаволіо, Негра, Замбоні та Монтавані, що ставили на сцені театру опери Дж.Россіні, В.Белліні, Г.Доніцетті, з середини 1840-х років – Дж. Верді. Інтенсивний розвиток сценічного мистецтва зробив Одесу третім театральним містом Російської Імперії після Москви та Санкт-Петербургу. Систематичні гастролі італійських труп в Одесі тривали протягом 50-тих років, до 1873 року, коли будівля Міського театру загинула в пожежі.

Процес демократизації мистецтва, що відбувався на теренах Російської імперії в 1860-1870-х роках, позначився і на розвитку музично-театрального життя Одеси. В той час у місті гастролювали столичні артисти – Є.Лавровська, Ф.Стравінський, Медея та Микола Фігнери й багато ін. талановитих оперних співаків, що сприяли популяризації вітчизняного репертуару, познайомивши одеську публіку з творами М.Глінки, О.Даргомижського, О.Серова, П.Чайковського.

Із відкриттям нового приміщення театру у 1887 році, побудованого за проєктом архітекторів Ф.Фельмера і Г.Гельмера, відбулося повернення італійської опери до Одеси. В 90-х рр. XIX ст. на сцені театру виступали відомі італійські (Дж.Гальвані, А.Мазіні, Дж.Ансельмі, Т.Руффо) та російські (Л.Яковлев) співаки, а в перші роки XX століття гастролювали Ф.Шаляпін, Л.Собінов, С.Крушельницька та інші артисти. Окрім оперних вистав, на сцені театру ставились драматичні вистави. При театрі на постійній основі працював хор та оркестр. Результатом тісної співпраці з різними творчими колективами міста стала організація симфонічних та авторських концертів солістів-інструменталістів.

У 1925 році Міський театр отримав нову назву – Одеський театр опери і балету. В довоєнний період репертуар театру складала твори оперної класики та музично-театральні вистави радянських композиторів, серед яких опера «Разлом» і балет «Карманьйола» одеського композитора Р.Феміліді, балет Д.Шостаковича «Золотий вік», опера Е.Кшеника «Джоні награв». Значне місце у творчому доробку артистів театру посідали твори українських композиторів: «Тарас Бульба» М.Лисенка, «Золотий обруч» Б.Лятошинського, балет «Лілея» К.Данькевича.

У другій половині XX ст. Одеський державний академічний театр опери і балету залишався окрасою театрального життя міста. Репертуар театру постійно поповнювався творами вітчизняних та закордонних авторів. Наприклад, в 1970-1980-х роках відбулися прем'єрні покази опер С.Рахманінова «Алеко», М.Мусоргського «Хованщина», Дж. Пучіні «Богема» та моноопери В.Губаренка «Листи кохання» [12].

У 1965-1967 рр. була проведена реставрація театру з використанням останніх новацій техніки. Повторно театр закривали на реставрацію 1996 р., коли його будівля прийшла в катастрофічний стан. На час цього періоду повноцінне функціонування було неможливим,

але артисти не припиняли своєї роботи, проводячи оперні і балетні вистави на сцені Одеського театру музичної комедії.

У другій половині ХХ ст. театральне життя міста збагатилося відкриттям нового театру. В 1953 році розпочав свою діяльність вищезгаданий Одеський театр музичної комедії, що сформувався 1946 р. у Львові і був переведений в Одесу за рішенням радянського партійного керівництва.

Жанр музичної комедії прийшовся до смаку вибагливій одеській публіці. Колектив театру, в трупі якого увійшли львівські та одеські артисти, зміг відчутти неповторний колорит та своєрідність міста і швидко увійти в мистецьке життя Одеси, ставши одним із її символів.

60-70-ті роки ХХ століття були періодом розквіту Театру музичної комедії, його репертуар складався з вітчизняних та іноземних мюзиклів і незважаючи на те, що радянські вистави були основою театрального життя, артисти прагнули утверджувати високі гуманістичні ідеали та бути максимально відвертими з глядачами.

Наприкінці 80-х років театр пережив смерть свого лідера – актора М.Водяного, що майже сорок років був провідним артистом Одеси і загалом України в жанрі музичної комедії. Згодом Одеський театр музичної комедії став носити ім'я цього видатного діяча мистецтва.

1990-ті роки в житті Театру стали часом творчого пошуку; в цей період із трупію акторів працювали декілька режисерів. Творча криза 90-х років посилювалася складною економічною ситуацією в Україні, яка в 1991 році отримала незалежність. Незважаючи на всі труднощі, колектив цього театру зміг продовжити свою діяльність, оновивши репертуар та поповнивши трупію молодими талановитими артистами.

Паралельно з театральним, в Одесі активно розвивалось інструментальне мистецтво. Поступово місто перетворилось на потужний осередок концертно-гастрольної діяльності. На початку ХІХ століття широкої популярності набуло домашнє музикування. Спеціально для аристократичної публіки організовувались концерти професійних музикантів в маєтках чиновників, місцевої інтелігенції та приватних салонах Є.Воронцової, М.Голіциної, П.Гагаріна.

У 30-х роках ХІХ ст. музичне життя Одеси стає більш демократичним, в Одесі виникають перші музичні товариства, артисти починають виступати для широкої аудиторії слухачів зі сцени Міського театру та в залі Біржі. Одесу відвідують відомі гастролери: К.Ліпінський, Н.Афанасьєв, брати Венявські. Найбільш значною подією мистецького життя Одеси першої пол. ХІХ століття став візит Ф.Ліста у 1847 році, який подарував місту шість вечорів фортепіанної музики.

У середині ХІХ ст. в Одесі спостерігався розквіт культурно-громадського життя, значною мірою пов'язаного з активною мистецькою діяльністю П.Сокальського – видатного українського музиканта, журналіста та вченого, що у 1868 р. став ініціатором створення Товариства шанувальників музики, при якому діяли хор та оркестр.

На межі ХІХ-ХХ століть в Одесі відбулись концерти виконавців із світовим ім'ям – В.Сафонова, Л.Ауера, О.Зілоті, К.Собінова, А.Нежданової та композиторів М.Мусоргського, П.Чайковського, М.Римського-Корсакова, А.Аренського, Е.Направніка, О.Скрябіна, С.Рахманінова, М.Лисенка [4].

Мистецьке життя Одеси 20-30-х років ХХ ст. було надзвичайно різноманітним. З 30-х років активно працював Радіокомітет, що опікувався творчістю артистів радіотеатру, оркестру народних інструментів та хорової капели. У місті регулярно відбувались концерти провідних вітчизняних та закордонних артистів. В ці роки Одесу відвідали В.Горовіц, М.Мільштейн, О.Гольденвейзер, К.Ігумнов, В.Софроніцький, Г.Нейгауз, М.Юдіна, композитори О.Глазунов, Р.Глієр, С.Прокоф'єв та Д.Шостакович.

У 1924-1925 роках у місті засновано Одеське філармонійне товариство, на базі якого в 1931 році розпочала свою творчу діяльність Державна обласна філармонія, що стала центром

мистецького життя Одеси, отримавши монопольне право на концертну діяльність у межах області. Творчий потенціал філармонії дозволяв реалізовувати різні мистецькі проекти та створювати цікаві музичні та освітні програми.

Керівництву мистецького закладу вдалося залучити до колективу професійних музикантів як академічних, так і естрадних жанрів. У другій пол. XX ст. у філармонії працювали артисти різноманітного творчого амплуа – солісти, концертмейстери, музиканти симфонічного, камерного оркестрів та камерних ансамблів, артисти розмовного жанру, лектори-музикознавці. У 70-х роках XX ст. у залі філармонії виступали такі відомі музиканти, як Л.Коган та М.Ростропович, організовувались авторські концерти А.Штогаренка, О.Тактакішвілі, Т.Хреннікова, інших відомих композиторів. Особливе місце в роботі філармонії посіла просвітницька діяльність; з цією метою колективом філармонії регулярно проводилися концерти у містах і селах Одеської області. Філармонія дбала про музичний розвиток дітей та підлітків, організовуючи музичні абонементи та дитячі концерти по вихідним дням. Вона була головною концертною організацією міста і центром культурно-мистецького життя Одеської області.

Починаючи з 80-х років XX століття, в Одесі регулярно проводилися різноманітні музичні фестивалі та конкурси, серед яких республіканський фестиваль «Біла акація», Всесоюзний фестиваль джазової музики пам'яті Л.Утьосова, Фестиваль сучасної камерної музики, Фестиваль вокального мистецтва ім. А.Нежданової, Міжнародний фестиваль єврейської музики, Дні української хорової музики пам'яті К.Пігрова, Міжнародний конкурс ім. М.Лисенка, скрипковий конкурс Д.Ойстраха [13].

Торкаючись питання розвитку музичної освіти Одеси, слід зазначити, що тривалий час її мали змогу отримати виключно представники аристократії. На початку XIX ст. навчання вокалу та гри на музичних інструментах проводилось у приватних пансіонах і гімназіях, в «Інституте благородних девиць» та Рішельєвському ліцеї.

На початку XX ст. у 1912 році видатний скрипаль П.Столярський організував приватні музичні класи. Згодом, у 1933 році під його керівництвом відкрита перша в країні спеціалізована музична школа-десятирічка для обдарованих дітей. З діяльністю цього навчального закладу, що забезпечив спадкоємність та постійне збагачення музичних традицій, пов'язаний розквіт одеської скрипкової школи, більшість випускників якої стали відомими музикантами, переможцями міжнародних конкурсів.

Перша державна музична школа в Одесі відкрилась у 1866 році за допомогою музичного товариства «Общество изящных искусств». Подальший розвиток музичної освіти міста пов'язаний із заснуванням 1884 р. відділення Імператорського Російського музичного товариства, на базі якого діяли музичні класи, а з 1897 року – музичне училище, що стало першим професійним музичним освітнім закладом в Одесі такого рівня. У результаті активного розвитку мистецької освіти, 8 вересня 1913 р. в Одесі відкрита консерваторія – четвертий вищий навчальний заклад на території Російської імперії після Санкт-Петербурзької, Московської та Саратовської консерваторій.

Першим ректором Одеської консерваторії став польський композитор, піаніст і диригент Вітольд Малішевський. Викладацький склад консерваторії був сформований шляхом залучення видатних вітчизняних та іноземних музикантів-педагогів із Російської імперії (Санкт-Петербург, Москва), Італії, Польщі, Чехії, Німеччини та Австрії. Вже на початку свого існування Одеська консерваторія завоювала авторитет вищого навчального музичного закладу європейського рівня [10].

У 1923 році Одеська консерваторія була реорганізована у Музичний інститут; у 1926 році – у Музично-драматичний інститут ім. Л.Бетховена, в 1934 році – знов у консерваторію, 1950 р. отримала ім'я видатної співачки Антоніни Василівни Нежданової, яке носить і до тепер.

У другій половині XX ст. в Одесі існувала розгалужена система музичної освіти усіх рівнів. У той час у місті працювали 12 музичних шкіл-семирічок та музичне училище.

1966 р. відкрита дитяча диригентсько-хорова школа та музично-педагогічний факультет при Педагогічному інституті ім. К.Ушинського; продовжувала освітню діяльність Одеська консерваторія. Цей освітній заклад, як потужний навчальний та науковий центр, став основою музичного мистецтва, культури і освіти південно-західного регіону України, що готував музикантів різного освітньо-кваліфікаційного рівня, що поповнювали творчі колективи Одеського оперного театру, філармонійного оркестру, багатьох музичних театрів та навчальних закладів в Одесі і по всій Україні. Вихованці консерваторії прославили українське музичне мистецтво не тільки на батьківщині, а й за кордоном.

У 50-х роках ХХ ст. при консерваторії працював симфонічний оркестр, оркестр народних інструментів та оперна студія, відкрита 1961 р. Професорсько-викладацький склад консерваторії активно займався концертно-просвітницькою діяльністю, зокрема проводив цикли історичних концертів. Значними творчими досягненнями була відзначена діяльність хору консерваторії під керівництвом К.Пігрова, що у 1957 році, об'єднавшись із хором одеського музичного училища, посів I місце на міжнародному конкурсі VI Всесвітнього фестивалю молоді та студентів у Москві [14].

Визнанням високого професійного рівня цього освітнього закладу стало рішення Кабінету Міністрів України про присвоєння Одеській консерваторії найменування «Музична академія» від 23 серпня 2002 року.

У першій половині ХІХ ст. розпочалось формування та становлення композиторської школи міста. Творчість перших одеських композиторів була пов'язана з діяльністю Міського театру, для якого створювали опери митці закордонного походження, що працювали в Одесі – Графінья, Гольд, Галеа, Джервазі, Річчі. Серед композиторів другої половини ХІХ ст., слід відзначити творчу діяльність П.Сокальського та П.Ніщинського, що проживали в Одесі з 1860 по 1875 роки [11].

У ХХ ст. розвиток композиторської школи Одеси був невід'ємним від історичного шляху розвитку Одеської консерваторії, оскільки в цьому освітньому закладі працювали майже всі відомі композитори міста. Перший ректор консерваторії Вітольд Малішевський був обдарованим композитором, піаністом та педагогом. В перші роки після заснування консерваторії, його учнями стали М.Вілінський та О.Коган. Помітну роль у музичному житті Одеси відігравали випускники консерваторії З.Левіна, Б.Шехтер, О.Давиденко.

Періодом становлення одеської регіональної композиторської школи стали 20-40 роки ХХ ст. У той час в Одесі працювали В.Золоторьов, П.Молчанов, М.Вілінський, О.Коган, К.Данькевич, Л.Гуров, В.Феміліді, С.Орфеев та ін. композитори. У 1937 році, з метою реалізації творчих принципів та розвитку професійного мистецтва, засновано Одеське відділення Спілки композиторів України. У другій половині ХХ ст. в Одесі працювали І.Асєєв, Я.Фрейндлін, Г.Глазачов. Особливо яскравою постаттю цього часу став композитор О.Красотов, творчість якого була визнана не тільки на батьківщині, а й за кордоном.

80-90-ті роки ХХ ст. можна охарактеризувати як період піднесення композиторського мистецтва Одеси. Протягом декількох років у місті спалахнули таланти нової генерації композиторів: К.Цепколенко, Ю.Гомельської, А.Томльонової, О.Сокола, В.Ніколаєва, Л.Самодаєвої, С.Шустова та деяких ін. діячів музичного мистецтва, що радикально оновили традиції одеської регіональної композиторської школи, сприяли піднесенню мистецтва на новий професійний рівень.

Паралельно з професійним музикуванням активно розвивається самодіяльність. У другій половині ХХ ст. при палацах культури, клубах, наприклад, Палаці піонерів, Обласному домі народної творчості, Домі художньої самодіяльності були організовані різноманітні колективи: симфонічні оркестри, хорові капели, оркестри народних інструментів, камерно-інструментальні та вокальні ансамблі, що склалися з музикантів-аматорів. Серед найкращих аматорських колективів Одеси цього періоду можна відзначити народний ансамбль баяністів «Трудові резерви», утворений в 1955 році та Хорову капелу при Палаці культури ім. Лесі Українки, що існувала з 1962 року.

Проаналізувавши історичний шлях становлення та розвитку музичної мистецтва Одеси, можна зробити висновок, що історично-культурні умови і неповторна художня аура міста, прославленого своїми видатними виконавськими традиціями та педагогічними школами, сприяли піднесенню мистецького життя, становленню регіональної композиторської школи, інтенсивному розвитку музичної освіти всіх рівнів, а також плідному функціонуванню Одеського державного академічного театру опери та балету, театру музичної комедії, обласної філармонії та колективів самодіяльності.

Джерельні приписи

1. Городецька О.В. Українська музика 60-х років ХХ століття у контексті цілісності епохи: дис. ...канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Городецька Оксана Валентинівна. – К., 2009. – 207 с.
2. Дагилайская Э.Р. Музыкальная жизнь Одессы XIX – начала XX века (концертная и педагогическая жизнь пианистов): автореф. дис. ...канд. искусств.: спец. 17.00.02 «История и теория культуры» / Э.Р. Дагилайская. – Одесса, 1975. – 24 с.
3. Державний архів Одеської області Ф.Р-36. Одеський крайовий історичний архів, 56 од. зб. за 1926-1931 рр.
4. Державний архів Одеської області Ф.Р-1142. Державний архів Одеської області, 1977 од. зб. за 1932-2000 рр.
5. Дика Н.О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960-1980 рр.): дис. ...канд. мистецтвозн.: 17.00.03 / Дика Ніна Орестівна. – К., 2001. – 168 с.
6. Заславский Г.А. Большой Юг Украины: территория и население. Краткий историко-географический очерк. – Одесса: ОКФА, 1996. – 32 с.
7. Малороссия. Новороссия. Крым. Исторический и этнографический очерк. / Сост.: А.Макаров, С.Макарова. – М.: АИРО-XXI; СПб.: Дм. Булани, 2006. – 320 с.
8. Маркова О. Культурологічні аспекти музичної україністики і музикознавчі традиції Одеси / О.Маркова // Українське музикознавство. – К., 2000. – Вип. 29. – С. 47-53.
9. Одеса: місто-агломерація – портово-промисловий комплекс / Авт. колектив: О.Г. Топчієв (кер.), А.І. Полоса, А.Е. Молодецький та ін.; Під заг. ред. О.Г. Топчієва. – Одеса: АО БАХВА, 1994. – 360.; іл.
10. Одесская консерватория: славные имена, новые страницы / Одесская гос. консерв. им. А.Неждановой; редкол. М.Огренич и др. – Одесса: ОКФА, 1994. – 248 с.
11. Розенберг Р. К проблеме театральности в творчестве композиторов Одессы / Р.Розенберг. – Режим доступа: http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_a-rozenberg-teatral.html.
12. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України Ф. 616; оп. 1, 7; од. зб. 4811; 1869 – 1984 рр. Нац. спілка театральних діячів України.
13. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України Ф. 635; оп. 1, 2; од. зб. 1421; 1959 – 1980 рр. Національна Всеукраїнська музична спілка.
14. Шатова І.О. Сильові основи Одеської хорової школи: дис. ...канд. мистецтвозн.: 17.00.03 / Шатова Ірина Олександрівна. – О., 2005. – 197 с.

Резюме

Здійснено огляд історичного шляху становлення й розвитку музичного мистецтва Одеси.

Ключові слова: музичне мистецтво, мистецька діяльність, репертуар, виконавство, музична освіта.

Summary

Becoming and development of musical art of Odesa – cultural center of south-west region of Ukraine

The author of the article carries out the review of historical way of becoming and development of musical art of Odesa on the basis of research of modern scientific labours and archived materials.

Key words: music art, artistic activity, repertoire, performance, music education.

Аннотация

Осуществлен обзор исторического пути становления музыкального искусства Одессы на основе изучения современных научных работ и архивных материалов.

Ключевые слова: музыкальное искусство, художественная деятельность, репертуар, исполнительство, музыкальное образование.

ЗМІСТ

В.Г. Виткалов. Регіональна культурно-мистецька практика як об'єкт наукового дослідження	3
---	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

О.А. Куліш. Сміслові аспекти фантастичних зображень у первісному мистецтві	7
І.В. Бондаренко. Історіографія дослідження ювелірних комплексів Київської Русі: мистецтвознавчий дискурс	15
О.І. Сопко. «Прикранський» та «невицький» періоди у творчості Івана Югасевича Склярського	22
Л.М. Дерман. Український костюм як форма реалізації культурних практик в умовах розвитку сучасної української культури	30
І.М. Локишук. Витоки ткацтва на Рівненському Поліссі	35
О.С. Мойсюк. Килимові запарки Житомирського Полісся: технологічні та орнаментальні особливості	39
В.М. Курилюк. Шляхи та моделі українського імпресіонізму	43
С.В. Оборська. Психологія колірного вирішення приміщення в стилі модерн	51
І.М. Ян. Діяльність музично-виконавських колективів Харкова 20 початку 30-х років ХХ століття	57
Г.Д. Борейко. Товариство «Просвіта» у розвитку театрального мистецтва Рівненщини міжвоєнного періоду	62
С.М. Афанасьєв. Школа виконавської майстерності В.А. Денисенка: до історії вітчизняної хореографічної освіти (60-80-ті рр. ХХ ст.)	66
Н.О. Комар. Українські театри та напрями їх діяльності у період «відлиги» (1953-1968 рр.)	70
Л.А. Черній. Волинь на перехресті малярських взаємних впливів України та Польщі	77
Т.В. Забута. Вокально-хорові та інструментальні колективи Рівненського міського Будинку культури: історико-культурологічний аспект	81
О.Стебельська. Мистецькі заклади Тернопільщини у професіоналізації культури регіону	87
С.В. Виткалов. Фестивальна практика Рівненщини як культурний феномен доби	92
Т.Г. Сокіл. Інтерпретація творів Михайла Старицького на рівненській сцені	98
М.Марач. Церковне хорове мистецтво Волині доби державної незалежності України	102
К.І. Станіславська. Пісочна анімація як видовищна форма екранного мистецтва ХХІ століття	109
Н.О. Бондарчук. Безперервність пейзажної традиції у творчості кримських татар	113
А.В. Кривенцова. Проблема авторської ідентифікації в живописних автопортретах сучасного мистецтва Харкова	120
Д.Є. Рудик. Вияв етнічної культури в дизайні сучасних готельних комплексів України	124
А.І. Кравченко. Становлення та розвиток музичного мистецтва Одеси – культурного центру південно-західного регіону України	129
А.А. Гоцалюк. Традиції в розвитку хореографічного мистецтва	135

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

М.Криволапов. Витоки формування і розвитку української художньої критики	141
О.М. Ізваріна. Українська музично-критична думка початку ХХ століття та її значення для становлення вітчизняного оперного мистецтва	149
З.М. Ластовецька-Соланська. Становлення музично-соціологічних поглядів в Україні	154
В.Ю. Джур. До питання визначення поняття релігійного мистецтва	159
С.О. Салдан. Генеза музичного мистецтва в контексті антропофії Р.Штайнера	163
І.Л. Бермес. Музична інтонація й інтонування: історико-теоретичний аспект	167
Т.Л. Корнішева. Імпровізація у диригентсько-хоровій діяльності	173
І.В. Клименко. Метод макрокартографування у східнослов'янській мелоареалогії	180
Л.П. Макаренко. Специфіка переосмислення народного мелосу у творчості Л.Колодуба на основі аналізу першої сьютги із симфонічного циклу «Українські танці»	184
Р.Калин. Конвергенція як феномен культури та її рефлексії у вокальному мистецтві	191
О.П. Берлач. Декоративні мотиви в оборонній архітектурі Луцька	197
В.М. Драганчук. Образ Оксани в опері В.Кирейка «Бояриня»: відчуття природної релігійності у ментальній характеристиці героїні (за драматичною поемою Лесі Українки)	200
Л.М. Свірідовська. Стилiстико-формотворчі особливості музики В.Косенка	205
І.М. Мокрогуз. Аплікатурні особливості виконавства на традиційних діатонічних інструментах – кобзі, старосвітській бандурі, торбані	210
С.М. Маловічко. Методологічний аспект сучасної музичної культури	215
Ю.Р. Кундис. До питання Львівської школи баянно-акордеонного мистецтва з позицій типологічних ознак регіональної виконавської школи	220
В.Ф. Князєв. Розвиток жанру обробки народної музики у баянно-акордеонній творчості українських композиторів другої половини ХХ ст.	225
В.Г. Дутчак. Збереження і розвиток регіональних традицій кобзарського інструментарію в українському зарубіжжі (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.)	230
М.М. Тиновський. Кларнетове виконавство у різних ансамблях народних інструментів України та його проекція на самодіяльну, естрадну та академічну традицію	235
Л.М. Пасічняк. Народно-інструментальне ансамблеве виконавство України у світлі наукових студій	240
В.В. Шафета. Компонування музики для однорідних ансамблів баяністів (акордеоністів) композиторів Львівщини	247
Ю.В. Чумак. Творчо-виконавська діяльність Віктора Власова та її проекція на баянну творчість	252
А.І. Душний. «Дитячий альбом» як основа дидактичного репертуару у доробку представників Львівської баянної школи	257
Н.Л. Цюлюпа. Еволюція естрадно-джазового виконавства	262
О.А. Мерлянова. Український жіночий танець як джерело творчої діяльності хореографічних колективів	265
Б.І. Забута. Жанрові особливості музичного супроводу бальних танців	270
А.Нижник. Концерт для баяна і камерного оркестру Ігоря Шамо: питання інтерпретації	275
Г.А. Пархоменко. Візуальні джерела творчості А.Гауді	280
В.Михальчук. Галерейна діяльність як предмет наукового дослідження	286

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

В.Г. Виткалов, С.В. Виткалов. Незабутні постаті волинського образотворення: К.Литвин (1938-1998)	291
О.Ю. Бобечко. Творчий портрет сучасної бандуристки: Галина Береза-Топоровська	303
Л.К. Костюк. Постать Георгія Косміаді в культурно-освітньому середовищі м. Рівного кінця 1910 – початку 1920-х років	310
Відомості про авторів	316